

Avrasya Bilimler Akademisi
Avrasya Eğitim ve Literatür Dergisi
(Hakemli ve Uluslararası Alanda İndeksli)

Sayı : UTKM₃

Eurasian Education & Literature Journal
(Internatiol Refereed & Indexed)

Özel Sayı

15 Haziran 2019

/

Special Issue

15 Juni 2019

Avrasya Bilimler Akademisi
Avrasya Eğitim ve Literatür Dergisi
(Hakemli ve Uluslararası Alanda İndeksli)

Özel Sayı / Special Issue

15 Haziran / Juni 2019

Sahibi / Owner

Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER

Editör

Dr. Zekeriya BİNGÖL

Dr. Öğr. Üy. Levent KARADAĞ

Öğr. Gör. Erhan İŞLEK

Published Online Juni 2019 (<http://edulit.eurasianacademy.org>)

ISSN: 2149-3510

<http://socialsciences.eurasianacademy.org>

Eurasian Academy of Sciences Social Science Journal
(Internatiol Refereed & Indexed)

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Sevinc CABBAROVA, Məhəmməd SÜLEYMANOV, Zekeriya BİNGÖL AZƏRBAYCANDA TURİZMİN İNKİŞAFININ SOSİAL-İQTİSADİ ASPEKTLƏRİ VƏ MÜASİR PROBLEMLƏRİ	1
Nahide Övgü DEMİRAL, Gəncay SAATCI KÜLTÜREL MİRAS KONULU LİSANSÜSTÜ TEZLƏRİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	7
Semra AKAR ŞAHİNGÖZ, Batuhan ÖZTÜRK, Hilal KESKİN KARADENİZ MUTFAK KÜLTÜRÜNDE MİSİR: İSTANBUL'DA KARADENİZ'İ YAŞAMAK	20
Mesut Mehmet DEMİREL, Melek YAMAN KADİM SÜRYANİLERİN MUTFAK KÜLTÜRÜ	32
Mehmet CİHANGİR, Salim KÖKSAL YENİ GELİŞEN KENT BAĞLAMINDA YERELİN TURİZM VE KÜLTÜREL MİRAS ALGISI: OSMANİYE YÖRESİ İÇİN ANKETE DAYALI BİR DEĞERLENDİRME	44
Haluk TANRIVERDİ, Kemal ERGAN SANCAK BÖLGESİ KÜLTÜREL MİRASI	63
Evren KIRAN, İsmail KIZILIRMAK SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS KAPSAMINDA KADİM MUTFAKLAR: HATAY ÖRNEĞİ	74
Özlem Candan HERGÜL, Parisa GÖKER MİRAS OLARAK BAHÇE KÜLTÜRÜ: BAHÇE KÜLTÜRÜNÜN KORUNMASINA YÖNELİK PİLOT ÇALIŞMA; TÜRKİYE ÖRNEĞİ	88
Semra AKAR ŞAHİNGÖZ, Hilal KESKİN, Batuhan ÖZTÜRK İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİNDE BULUNAN GASTRONOMİK UNSURLARIN KÜLTÜR TURİZMİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	99
Özlem Candan HERGÜL, Hilal KAHVECİ ANKARA GENÇLİK PARKI'NIN FİZİKSEL DEĞİŞİMİNİN KÜLTÜREL BAĞLAMDA DEĞERLENDİRİLMESİ	114
Mukaddes ATAMAN BUZLUPINAR (İSTAPONOZ) AHŞAP KÖPRÜSÜ	123
Melahat YILDIRIM SAÇILIK TARİHE SAYGI PROJESİ KAPSAMINDA ÖNCÜ BİR ADIM: TEVFİKİYE ARKEO-KÖY PROJESİ	140
Cavadxan QASIMOV, Levent KARADAĞ, Flora ƏLƏSGƏROVA, Sedakət AHMEDOVA NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINDA TURİZM MƏKANLARININ MÜASİR İNKİŞAF SƏVİYYƏSİ	148
Zhannat BEXULTAN, Zekeriya BİNGÖL, Raushan JAPPAROVA REALIZATION OF THE NATIONAL POTENTIAL OF HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE IN THE SPHERE OF CULTURAL TOURISM	156
E. Seda ARSLAN, Çağla BOSTA, Atila GÜL YEREL HALK VE ZİYARETÇİLERİN İSPARTA İSLAMKÖY'DE KIRSAL TURİZME İLİŞKİN TALEP VE EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ	160
Suat AKYÜREK, Özcan ÖZDEMİR, Selin UYANIK, Doğan KUTUKIZ KÜLTÜR TURİZMİ KAPSAMINDA GÜMÜŞHANE ULUSLARARASI KUŞBURNU-PESTİL, KÜLTÜR VE TURİZM FESTİVALİNE KATILAN ZİYARETÇİLERİN FESTİVAL HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	172
Aybuke CEYHUN SEZGİN, Veli CEYLAN, Ayşenur YILMAZ KÜLTÜR AKTARIMINDA GASTRONOMİK ÖGELERİN YERİ: ANADOLU'NUN FARKLI YÖRELERİNDEN İSTANBUL'A GÖÇ EDEN AİLELER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	185
Nuray TETİK DİNÇ DATÇA AÇIK DENİZ KIŞ YÜZME MARATONUNUN KATILIMCILAR TARAFINDAN ALGILANMASI VE ORGANİZATÖR GÖRÜŞLERİ	195
Atila GÜL, Aydın APAYDIN İSPARTA – İSLAMKÖY GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ VE EKOLOJİK ÖZELLİKLERİNİN KÜLTÜR TURİZMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	212
Bekir EŞİTTİ, Buket BULUK KÜLTÜR TURİZMİ ÜRÜNLERİNİN YAVAŞ TURİSTLERE TANITIMI: ERZURUM ÖRNEĞİ	230
E. Seda ARSLAN, Büşra ONAY, Seriyne REHİMBEYLİ DOĞAL VE KÜLTÜREL PEYZAJ POTANSİYELİ BAĞLAMINDA İSPARTA KENTİ KÜLTÜREL TURİZM YOL GÜZERGAHLARININ BELİRLENMESİ	245

Recep ARSLAN CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE SAFRANBOLU VE ŞEHRİN DÜNYA KÜLTÜREL MİRAS LİSTESİNE GİRİŞİ	253
Işıl ARIKAN SALTİK, Bedirhan TEKİN, Nurçin MERT DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ APİTURİZM (ARICILIK TURİZMİ) POTANSİYELİNİN İNCELENMESİ VE BİR APİROTA ÖNERİSİ	264
H. Emre ENGİN, Aslan NAYEB KHOSROSHAHI, İrem BEKAR İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE İÇ MEKÂN RESTORASYONU ÜZERİNE BİR STÜDYO DENEYİMİ: TRABZON KIZLAR MANASTIRI İÇİN YENİDEN KULLANIM ÖNERİLERİ	274
Nihan NAİBOĞLU SURLARI KORUMAK: ROMA VE İSTANBUL KENT SURLARININ KORUNMA ANLAMINDA KARŞILAŞTIRMASI	287
Makpal ANLAMASSOVA, Raushan JAPPAROVA ULUSLARARASI İLİŞKİLER BAĞLAMINDA ORTA ASYA ÜLKELERİNİN KÜLTÜREL TURİZMDEKİ YERİ VE ÖNEMİ	293
Bekir EŞİTTİ, Erol DURAN YEREL YİYECEK VE KÜLTÜR TURİZMİ İLİŞKİSİ: ÇANAKKALE ÖRNEĞİ	300
Muharrem TUNA, Onur ÇELEN SOSYAL MEDYA İNSANLARI TURİZME YÖNELTEN UNSURLARDAN BİRİSİ MİDİR?	310
Samet ÇEVİK ESKİŞEHİR'İN COĞRAFI İŞARET TESCİLLİ ÜRÜNÜ ÇİBÖREĞİN KÜLTÜREL İFADESİ	332
Arzu GÜRDOĞAN KÜLTÜREL MİRASIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNİN TURİZM EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDAKİ DURUMU	345
Nuray TETİK DİNÇ MUĞLA İLİNİN UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTESİ VE GEÇİCİ LİSTESİNDE YER ALAN KÜLTÜREL MİRAS DEĞERLERİNE YÖNELİK ÇEVİRİMİÇİ YORUMLARIN İÇERİK ANALİZİ: TRIPADVISOR.COM ÖRNEĞİ	354
Hakan TÜRKKAN XIX. VE XX. YÜZYIL OSMANLI SAFRANBOLU' SUNDA ANTİK ESER KAZILARI ve KÜLTÜREL MİRAS AÇISINDAN ÖNEMİ	375
Ülkü Gül ONAT, Arzu GÜRDOĞAN FETHİYE'DE BULUNAN OTEL İŞLETMELERİNİN KÜLTÜREL MİRASA ETKİLERİNİN SWOT ANALİZİ İLE İNCELENMESİ	381
Atila GÜL, Mehmet PEKGÖZ, Tuğba AKIN ISPARTA - İSLAMKÖY ÖZELİNDE KÜLTÜREL MİRAS DEĞERLERİ VE GELECEĞİ	388
Nihan NAİBOĞLU MÜZE KAZILARININ YAYINLANMASI	405
Emre AKSU, Olcay KILINÇ KIRSAL TURİZM VE KÜLTÜR TURİZMİN BÜTÜNLEŞMESİ: GELENDOST İLÇESİ TURİZM POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	412
Seren TARHAN, Nurçin MERT, Işıl ARIKAN SALTİK TURİZM LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	426
STOYAN DENCHEV, VANYA DOBREVA, RUMEN DRAGANOV THE SAINT SOPHRONIUS OF VRATSA ROUTE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN CULTURAL ROUTES	433
Merve AYAS, Mehmet Furkan SÖNMEZ, Erkan BOSTANCI, Mehmet Serdar GÜZEL ANTİK TABLET İNDEKSLEME SERVİSİ	439
Mustafa DASKIN, Furkan ARASLI OTEL İŞLETMELERİNDE İÇSEL MOTİVASYON VE ÖZ YETERLİLİK FAKTÖRLERİNİN İŞ STRESİ ÜZERİNE ETKİSİ	448
Gulijan KHUMAR TURİSTLERİN PSİKOLOJİK DESENLERİNİ KARŞILAYAN SEYAHAT HİZMETLERİNİ OLUŞTURMAK	457
Atila GÜL, Büşra CESUR, Çağla BOSTAN KÜLTÜREL TURİZM KAPSAMINDA YEREL KİMLİK OLUŞTURMA YÖNTEM YAKLAŞIMI	461
Mehmet CİHANGİR, Salim KÖKSAL ÖN LİSANS, LİSANS VE MASTER ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL TURİZME BAKIŞ	

AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI: OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÖZELİNDE BİR DEĞERLENDİRME	477
Murat AKTEN, Mert AKOĞLU, Sibel AKTEN KÜLTÜREL MİRAS VE TURİZM İLİŞKİSİNDE YÖNETİM POLİTİKALARININ ÖNEMİ	492
Zhannat BEXULTAN, Raushan JAPPAROVA, Gulmira YAKIYAYEVA THE DEVELOPMENT OF RELIGIOUS TOURISM AS A COMPONENT PART OF HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE AT THE PRESENT STAGE	505
Muammer BEZİRGAN, M. Oğuzhan İLBAN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS KAPSAMINDA ÖZEL GÜN YEMEKLERİNİN İNCELENMESİ: EDREMİT KÖRFEZİ'NDE YER ALAN KÖYLERE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	511
Yalçın ARSLANTÜRK, Özlem ALTUNÖZ SAVAŞ DÖNEMLERİNİN SAVUNMASIZ KURBANI: KÜLTÜREL MİRAS	519
Flora Ələsgərov, Zekeriya BİNGÖL, Cavadxan QASIMOV NAXÇIVANMUXTAR RESPUBLİKASINDA TURİZMİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ MƏSƏLƏLƏRİ	529
Muammer BEZİRGAN, M. Oğuzhan İLBAN UNESCO DÜNYA MİRAS LİSTESİNİN TURİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	536
Kuralbayev ALMAS, Akhmet KARİMOVİC, Levent KARADAĞ FEATURES OF REGIONAL TOURISM AND THE DEVELOPMENT OF ITS SPIRITUAL AND HISTORICAL ASPECT	550
E. Seda ARSLAN, Seriyə REHİMBEYLİ, Büşra ONAY MEVCUT YEŞİL ALAN TÜRLERİ BAĞLAMINDA KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN İSPARTA-İSLAMKÖY'DE DEĞERLENDİRİLMESİ	566
Melahat YILDIRIM SAÇILIK, Samet ÇEVİK ERDEK HAMAMLI KÖYÜ KIRSALINDA TURİZMİ GELİŞTİRME ÇABALARI	576
Gülşen BAYAT, Erhan İŞLEK TÜRK MUTFAĞI KAPSAMINDA YÖRESEL MUTFAĞIN YÖRE HALKI TARAFINDAN TANINMA DURUMUNUN TESPİT EDİLMESİ: İĞDIR İLİ ÖRNEĞİ	589
Zekeriya BİNGÖL, Ülviyyə HƏMZƏYEVƏ TÜRKİYƏ VƏ AZƏRBAYCAN İNCƏSƏNƏTİNİN ORTAQ DƏYƏRİ – İBRAHİM SAFİ	595
Zhannat BEXULTAN, Zekeriya BİNGÖL, Raushan JAPPAROVA MODERN VALUE CHARACTERISTICS OF CULTURAL HERITAGE	602
Sine ERDOĞAN MÖRÇİN, İlhami MÖRÇİN DESTİNASYON YÖNETİM ÖRGÜTLERİNİN LOGOLARININ İNCELENMESİ: İSPARTA (MERKEZ) ÖRNEĞİ	606
SULTANOVA Rəna Polad, İMAMVERDİYEVƏ Çınarə Rüfət AZƏRBAYCANIN TURİZM SEKTÖRÜNDA KİÇİK SAHİBKARLIĞIN DÖVLƏT TƏNZİMLƏNMƏSİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ	613
Ulagvan BEKET, Khambar TOIBAZAR MOĞOLİSTAN'IN BATI TURİZMİNİ GELİŞTİRME İMKANLARI	619
Abzal ABCHUKIR MOĞOLİSTAN'IN MİLLİ MARKALARIYLA TURİSTLERE HİZMET SUNMAK	629
Bolortuya EREV, Erdenetseseg ZAGRAA MOĞOLİSTAN TURİZMİ VE EN SEÇKİN ETKİNLİK	635
Aykumis BYEKBOLAT KAZAK HALKININ YÖRESEL YEMEKLERİ VEYA TURİZMDEKİ YERİ	640
Jaina BOHAI MOĞOLİSTAN'IN BAYAN-ÖLGEY VİLAYETİNDE TURİZM SEKTÖRÜNÜN ŞİMDİKİ GELİŞME DURUMU	649
Yalçın ARSLANTÜRK, Özlem ALTUNÖZ KÜLTÜREL MİRAS TURİZMİ VE KÜLTÜR TURİSTİ: TURİST REHBERLERİNİN ALGILAMALARI	654
Mohammad Reza Eyvazi GHARAMALEKİ, Gülşen BAYAT IMPACT OF SOCIAL MEDIA IN CHOOSING TOURISM DESTINATION, CASE STUDY: TABRIZ CITY	662
Lyena SHARİPKHAN, Erhan İŞLEK MİLLİ KÜLTÜRÜMÜZÜN DEĞERLİ BİR PARÇASI OLAN KEÇE EL SANATLARININ İHTİYAÇ VE TALEBİNİN ARAŞTIRILMASI	675
Melike GÜL, Kudret GÜL ETNİK VE GÖÇSEL KÜLTÜREL MİRASIN TURİZMDE DEĞERLENDİRİLMESİ: AYVALIK-KÜÇÜKKÖY ÖRNEĞİ	681

İÇİNDEKİLER / CONTENTS
ÖZETLER / ABSTRACTS

Gülhan YALIN, Cevdet AVCIKURT SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS UNSURU OLARAK BARANA GECELERİ: DURSUNBEY ÖRNEĞİ	694
Buse ÇELİK, Zekeriya BİNGÖL KÜLTÜR TURİZMİ KAPSAMINDA DESTEKLEYİCİ TURİSTİK ÜRÜN OLARAK FESTİVALLERİN YERİ: MAKEDONYA ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	695
Zhannat BEXULTAN, Raushan JAPPAROVA, Gulmira YAKIYAYEVA KÜLTÜR TURİZMİ KAPSAMINDA DESTEKLEYİCİ TURİSTİK ÜRÜN OLARAK FESTİVALLERİN YERİ : MAKEDONYA ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	696
Songül KILINÇ ŞAHİN, Erhan İŞLEK GAZİANTEP’TE ÇOCUĞUN İLKLERİ KÜLTÜRÜNDE YER ALAN ‘KÖSTEK KIRMA VE HEDİK’ UYGULAMALARI	697
Cansu AĞAN, Begüm TEPE, Çağla ÖZER, Raci EKİNCİ TÜRK MUTFAĞI’NDA ŞERBETLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ	698
Fatma KARAKUŞ, Murat DOĞDUBAY MÜZE KÜMELENMESİ İLE GASTRONOMİK DEĞER İLİŞKİSİ	699
Esin ÖZKAN, Samet Can CURKAN, Doğan SALAR ADİYAMAN BÖLGESİ VE NEMRUT DAĞI MİLLİ PARKI TURİZM POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA	700
Özlem YILDIRIM İSTANBUL’DA BEŞ YILDIZLI OTELLER DE YEŞİL YILDIZ UYGULAMASININ OTEL İŞLETMECİLİĞİNE SAĞLADIĞI AVANTAJLARIN ANALİZİ	702
Mehmet Alper NİSARİ, Melike Sakin YILMAZER YEREL YEMEK VE TURİST MOTİVASYONUNUN ANALİZİ	703
Aktolkin Abubakirova, Levent KARADAĞ, Almas Kuralbayev TOURIST IMPACT ASSESSMENT METHODS AND TOURISM MULTIPLIER	704
H.Emre ENGİN, Aslan NAYEB KHOSROSHAHI, İrem BEKAR İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE İÇ MEKAN RESTORASYONU ÜZERİNE BİR STÜDYO DENEYİMİ: TRABZON KIZLAR MANASTIRI İÇİN YENİDEN KULLANIM ÖNERİLERİ	705
Günseli GÜÇLÜTÜRK BARAN, Gamze ÖZÖĞÜL, Banu BAKIRCI KÜLTÜREL MİRASTA YER ALAN BİRKAÇ ANAHTAR KELİME: YEREL TOHUM, EMANET, ETKİN(LİK)	707
Pakizat ADIYEVA, Nurzan ABİSHOV, Aktolkin ABUBAKIROVA 21. YÜZYIL TÜRK DÜNYASININ BAŞKENTİ SAYILAN VE BÜYÜK İPEK YOLU ÜZERİNDE BULUNANTÜRKİSTAN TURİZMİ	709
Doğan KUTUKIZ, Selin UYANIK YAT TURİZMİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ TERCİHLERİNDE FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN ETKİSİ VE BİR UYGULAMA	711
Bayram COŞKUN, Çiğdem PANK YILDIRIM MUĞLA İLİNDEKİ ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGELERİ VE YAŞANILAN SORUNLAR	713
Betül DEMİR AKGÜL, Selin İLSAY, Murat DODĞDUBAY ETKİNLİK PAZARLAMASININ DESTİNASYON MARKALAŞMA SÜRECİNE ETKİSİ: İZNIK ÖRNEĞİ	715
Gulnara RIZAKHOJAYEVA ENTREPRENEURSHIP IN CULTURE (TOURISM IN GREAT SILK ROAD REGION)	717
Sezgi GEDİK, Suna Muğan Ertuğral, Hacer Neyir Tekeli KÜLTÜREL MİRAS KAPSAMINDA ARKEOPARKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ: KÜÇÜKYALI ARKEOPARK ÖRNEĞİ	718
Bayram COŞKUN, Hüseyin KURT YEREL YÖNETİMLER VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI: 6360 SAYILI KANUN İLE OLUŞTURULAN YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SİSTEMİ BAĞLAMINDA BİR İNCELEME	719
Mehmet SARIOĞLAN, Erhan METİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÖGESİ OLARAK: TÜRK MUTFAK KÜLTÜRÜNDE SÜTLÜ TATLILAR	720
Mert AKOĞLU, Murat AKTEN, Sibel AKTEN TOPLUM KİMLİĞİNDE MEYDANLARIN ROLÜ: ISPARTA-İSLAMKÖY ÖRNEĞİ	721

Habibe MAMMADOVA TÜRK HALKLARININ ORTAK KÜLTÜREL MİRASI MUĞAM	723
Afitap BULUT ZONGULDAK'IN KÜLTÜREL MİRAS YELPAZESİNDE GELENEKSEL EL SANATLARI VE BÖLGE TURİZMİYLE İLİŞKİSİ	725
Alper GÖLBAŞ, Gökhan KÖKSAL, Ali TÜRKER DALAMAN HAVZASI'NDA YER ALAN ANTİK KENTLERİN TURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ	726
Gizem KAVURMACI KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA TOPLUMSAL KİMLİĞİN ÖNEMİ İLE İLGİLİ NİTEL BİR ARAŞTIRMA	728
Sine ERDOĞAN MORÇİN, İlhami MORÇİN TÜRKİYE'DEKİ SAKİN ŞEHİRLERDE DÜZENLENEN FESTİVALLER	729
Mehmet Alparslan KÜÇÜK, Asena KURT, Ufuk ÇAM DÜNYA MİRAS LİSTESİ'NDE BİR TÜRK TARİKATI MEKÂNI: "HACI BAYRAM CAMİ"	730
Sine ERDOĞAN MORÇİN, Kemal GÜNEŞ DESTİNASYON KALİTESİ ALGISININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ: SAKİN ŞEHİR EĞİRDİR ÖRNEĞİ	732
Hasret ULUSOY YILDIRIM, Sultan Nazmiye KILIÇ, Cevdet AVCIKURT ANTANDROS ANTİK KENTİ'NİN KÜLTÜR TURİZMİNE KAZANDIRILMASINDA PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ	733
Alper GÖLBAŞ FETHİYE MÜZESİ SORUMLULUK ALANINDA BULUNAN TURİZME KAZANDIRILMAMIŞ ANTİK KENTLER	734
Aytekin KALKAN, Eren GÖNÜL "DENEYSEL MUTFAK" KÜLTÜREL MİRASIN YAŞATILMASINDA BİR ARAÇ OLABİLİR Mİ?	735
Nurzhan ABISHOV, Pakizat ADIYEVA MODERN TURİSTİK HİZMET TÜKETİCİLERİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ	737
Filiz SÖNMEZ, Hatice DOĞAN BİR TURİSTİK CAZİBE UNSURU OLARAK "KÜLTÜREL VE MİMARİ MİRAS": KAYSERİ KENT MERKEZİNDE OSMANLI DÖNEMİ YAPILARI	749
Sultan Nazmiye KILIÇ, Hasret ULUSOY YILDIRIM, Cevdet AVCIKURT SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS UNSURU OLARAK "PAMUKÇU BELDESİ OYUNLARI" ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	741
Mehmet Alparslan KÜÇÜK, Asena KURT, Ufuk ÇAM HRİSTİYANLIKTAN İSLAM'A BİR KÜLTÜREL MİRAS ÖRNEĞİ: İSTANBUL	742
Perihan KORKU, Cemre TAŞKIN ESKİCI TURİZM ÖĞRENCİLERİ İLE SEKTÖRÜN YÖNETİCİLERİNİN MESLEKİ İNGİLİZCE DERSİ ÜZERİNE BEKLENTİLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI	743

CULTURAL HERITAGE OF SANJAK REGION

Haluk TANRIVERDİ *, Kemal ERGAN **

* İÜ, Prof. Dr., İÜ. İktisat Fakültesi, haluk.tanriverdi@istanbul.edu.tr

** İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi

Copyright © 2019 Haluk TANRIVERDİ, Kemal ERGAN. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

Sanjak is the name given to the administrative divisions between provinces and districts in the Ottoman administration organization. Sanjak region in the Balkans is one of the 123 sanjaks in the Ottoman Empire. People living in Sanjak, which was conquered by Fatih in 1461, together became Muslims. In the 19th century it was turned into a sanjak based in Novi Pazar and started to be called as Sanjak. After being a part of the Ottoman Empire for more than four centuries, it became an autonomous region under the Ottoman Empire with 1878 Berlin Treaty and in 1913 it was divided between Serbia and Montenegro. With the declaration of Montenegro's independence in May 2006, some of its territories started to belong to Montenegro, and some to Serbia. The settlements in Serbia are Priboj, Prijepolje (Semi Pazar), Nova Varos, Sjenica (Senica), Novi Pazar and Tutin, and the settlements in Montenegro are BijeloPolje (Akova), Berane, Plav, Pljevlja (Taşlıca) and Rozaje. There are many cultural heritage elements built and still preserved in the Ottoman period in Sancak. Ishak Bey Tower, Altun Alem Mosque, Emir Aga Inn in Novi Pazar, Hüseyin Pasa Mosque in Pljevlja (Taşlıca), Valide Sultan Mosque in Sjenica, Clock Tower in Prijepolje (Semi Pazar) are the examples of these elements. In this study, the literature about the cultural heritage which belongs to the Ottoman period and the pre-Ottoman period will be examined and interpreted.

Key Words: Cultural Heritage, Sanjak, Ottoman Empire, Montenegro, Serbia.

SANCAK BÖLGESİ KÜLTÜREL MİRASI

ÖZET

Sancak, Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümlerine verilen addır. Balkanlar'da bulunan Sancak bölgesi ise Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunan 123 sancaktan birisidir. 1461'de Fatih tarafından fethedilen Sancak'ta yaşayan halk, kısa bir süre sonra Arnavut ve Boşnaklarla beraber topluca Müslüman olmuşlardır. 19. yüzyılda Osmanlı hükümetince Novi Pazar (Yeni Pazar) merkezli bir sancak haline getirildiği için bu adla adlandırılan Sancak, Müslümanların çoğunlukta yaşadığı bir bölgedir. Yeni Pazar Sancağı dört yüzyıldan daha uzun bir süre Osmanlı İmparatorluğu'na ait olduktan sonra, 1878 Berlin Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'ne bağlı özerk bölge statüsü elde etmiş ve 1913'te de Belgrad Antlaşması'yla Sırbistan ve Karadağ arasında bölüştürülmüştür. 2006 yılı Mayıs ayında Karadağ'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle topraklarının bir kısmı Karadağ'da, bir kısmı ise Sırbistan'da bulunan bir bölge olmuştur. Sırbistan'da bulunan yerleşim birimleri Priboj, Prijepolje (Semi Pazar), Nova Varos, Sijenica (Seniçe), Novi Pazar (Yeni Pazar) ve Tutin iken, Karadağ'da kalan yerleşim birimleri ise BijeloPolje (Akova), Berane, Plav, Pljevlja (Taşlıca) ve Rozaje'dir. Sancak'ta Osmanlı döneminde inşa edilmiş ve hatta bir kısmı korunmuş olan ve hala kullanılan birçok kültür miras ögesi bulunmaktadır. Novi Pazar'da bulunan İshak Bey Kulesi, Altun Alem Camii, Emir Ağa Hanı,

Pljevlia (Taşlıca)'da bulunan Hüseyin Paşa Camii, Sjenica'da bulunan Valide Sultan Camii, Prijepolje (Semi Pazar)'da bulunan saat kulesi bu ögelere örnek gösterilebilir. Bu çalışmada Sancak bölgesinin gerek Osmanlı dönemine gerekse de Osmanlı öncesi dönemine ait kültürel mirası ile ilgili literatürü incelenecek ve yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, Sancak, Osmanlı İmparatorluğu, Karadağ, Sırbistan.

1. GİRİŞ

Sancak, Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümlerine verilen addır (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=SANCAK) Balkanlar'da bulunan Sancak bölgesi Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunan 123 sancaktan birisidir (Niksic ve diğ., 2012: 194). 1461'de Fatih tarafından fethedilen Sancak'ta yaşayan halk, kısa bir süre sonra Arnavut ve Boşnaklarla beraber topluca Müslüman olmuşlardır. (Yenigün, 2006: 24). 19. yüzyılda Osmanlı hükümetince Novi Pazar (Yeni Pazar) merkezli bir sancak haline getirildiği için bu adla adlandırılan Sancak, Müslümanların çoğunlukta yaşadığı bir bölgedir (Ekinci, 2014: 33). Yeni Pazar Sancağı 4 yüzyıldan daha uzun bir süre Osmanlı İmparatorluğu'na ait olduktan sonra, 1878 Berlin Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'ne bağlı özerk bölge statüsü elde etti ve 1913'te de Belgrad Antlaşması'yla Sırbistan ve Karadağ arasında bölüştürüldü (Yarar, 2010: 61).

Sancak, Sırbistan ve Karadağ sınırlarının arasında dağlık bir bölgede bulunan ve içerisinde birçok etnik kimliği barındıran bir bölgedir. 2006 yılı Mayıs ayında Karadağ'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle topraklarının bir kısmı Karadağ'da, bir kısmı ise Sırbistan'da bulunan bir bölge olmuştur. Sırbistan'da bulunan yerleşim birimleri Priboj, Prijepolje (Semi Pazar), Nova Varos, Sijenica (Seniçe), Novi Pazar (Yeni Pazar) ve Tutin iken, Karadağ'da kalan yerleşim birimleri ise Bijelo Polje (Akova), Berane, Plav, Pljevlja (Taşlıca) ve Rozaje'dir (Morrison, 2008: 2).

Resim 1: Sancak Bölgesi'nde Bulunan İllerin Haritası

Kaynak: Morrison, 2008:14

Tablo 1: Sancak Bölgesi'nin Karadağ'da Bulunan Yerleşim Birimleri

1	Pljevlja (Taşlıca)
2	Bijelo Polje (Akova)
3	Berane
4	Plav
5	Rozaje

Tablo:2 Sancak Bölgesi'nin Sırbistan'da Kalan Yerleşim Birimleri

1	Novi Pazar (Yeni Pazar)
2	Tutin
3	Sijenica (Seniçe)
4	Prijepolje (Semi Pazar)
5	Nova Varos
6	Priboj

Sancak, birçok etnik kimliği içerisinde barındırmakla birlikte Sırbistan ve Karadağ'da bulunan Sancaklıların etnik dağılımları aşağıdaki gibidir (Becirovic vd., 2016: 519).

Sırbistan'da yaşayan Sancaklıların 2011 nüfus sayımına göre etnik dağılımları:

- 142,373 kişi Bosnalı (%59.62)
- 77,555 kişi Sırp (%32.48)
- 12,441 kişi Etnik Müslüman (%5.21)
- 241 kişi Karadağlı (%0,10)
- 284 kişi Arnavut (%0.12)
- 5,893 kişi Diğer (%2.47)
- Toplam: 238.787 kişi

Karadağ'da yaşayan Sancaklıların 2011 nüfus sayımına göre etnik dağılımları:

- 46,318 kişi Bosnalı (% 31.87)
- 51,643 kişi Sırp (%35.16)
- 12,452 kişi Etnik Müslüman (%7.80)
- 26,363 kişi Karadağlı (%17.95)
- 3,777 kişi Arnavut (%2.57)
- 6,831 kişi Diğer (%4.65)

SANCAK BÖLGESİ TARİHİ

Sancak Bölgesi'nin tarihi incelenecek olursa, bölgenin geçmişinin Neolitik çağa kadar uzandığı görülmektedir. Akova, Taşlıca ve Yeni Pazar müzelerinde sergilenmekte bulunan buluntular bu durumu ispatlamaktadır. Yer adlarından ve kazılar sonucu elde edilen bulgulardan ise buraya yerleşen ilk toplumun İllirler olduğu anlaşılmaktadır. İllirlerin MÖ 6. yüzyılda bölgeye geldikleri tahmin edilmektedir. Aynı zamanda bölgeye ilk yerleşen toplumun Dardaniler olduğu da söylenmektedir. Dardanilerin'in İllirler'in bir kolu olduğunu söyleyen bilim adamları olduğu gibi, onlardan ayrı bir kavim olduğunu söyleyenler de bulunmaktadır. MS. 2. yüzyılda bölge, Roma İmparatorluğu'na ait bir yer haline gelmiştir. İmparatorluk, Kavimler Göçü'nün etkisiyle 395 yılında Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılınca bölgenin bir kısmı Doğu Roma İmparatorluğu'nda bir kısmı ise Batı Roma İmparatorluğu'nda

kalmıştır ve bu iki devletin sınırı Sancak topraklarından geçer hale gelmiştir (Yarar, 2010: 6-7).

7.yüzyılın başlarında Slavların Balkanlara gelmesiyle, Slavlar'ın bir kolu olan Sırlar burada ilk devletlerini Raška Nehri'nin civarında kurmuşlardır (İbriç, 2004: 4). Bu devlet 9. yüzyılda, Knez Vlastimir ile Knez Caslav dönemlerinde Sancak Bölgesi'nde Sırbistan'ın güneyini, Karadağ'ı ve Hersek'i içine alarak kurulmuştur. Bölge Raška Sırp Devleti döneminde devletin merkezi olmakla birlikte Yeni Pazar yakınlarındaki Raş şehri de devletin başkenti olmuştur. Bölge 15. yüzyılda Osmanlı topraklarına dahil olmuş ve Yeni Pazar Sancağı olarak adlandırılmıştır. Yeni Pazar bölgenin idari ve kültürel merkezi olmuştur. (Şen, 2015: 37).

1878 Berlin Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'ne bağlı özerk bir bölge olan Sancak, 1913'te de Belgrad Antlaşması'yla Sırbistan ve Karadağ arasında bölüştürüldü (Yarar, 2010: 61). 2006 yılında yapılan halk oylaması sonucunda Karadağ'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle Balkanlar haritası yeniden değişti. Bu durumun sonucu olarak Sancak bölgesi de Sırbistan ve Karadağ arasında hem siyasi hem de fiziksel sınırlarla bölünmüştür (Yarar, 2010: 121).

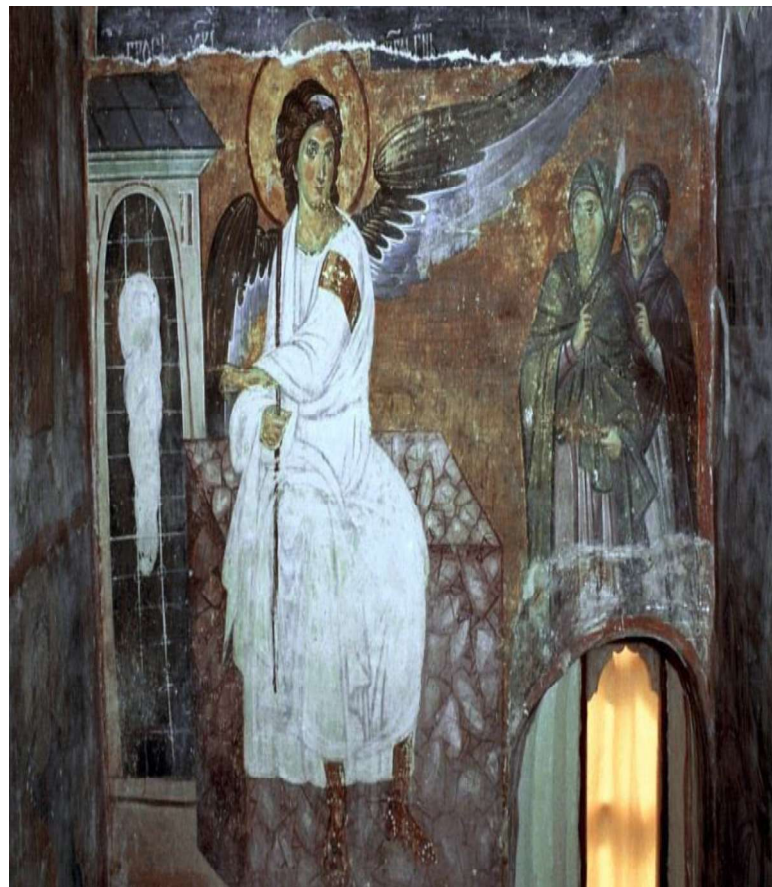
SANCAK BÖLGESİ'NİN OSMANLI DÖNEMİ ÖNCESİ KÜLTÜREL MİRAS ÖĞELERİ

Uzun yıllar boyunca çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapmış olan Sancak Bölgesi kültürel açıdan bir çok kültürel miras ögesine sahiptir. Bu kültürel miras öğeleri Osmanlı İmparatorluğu dönemi ve öncesine ait olmakla birlikte, turistik ürün olarak değerlendirilme potansiyeline sahiptir. Sancak Bölgesi'nde antik dönemden kalma arkeolojik sit alanları bulunmaktadır. Ancak bu alanlar, birer turistik ürün olarak yeteri kadar kullanılamamaktadır. Taştan yapılmış baltalar, kilden yapılmış çanak çömlekler, seramik ve metalden yapılmış olan diğer objeler Priboj, Semi Pazar ve Yeni Pazar'da bulunan müzelerde sergilenmektedir (Golic, 2011: 57).

Sancak Bölgesi'nde bulunan manastır ve kiliseler de bu öğelere örnek olarak gösterilebilmektedir. Sancak Bölgesi'nde bulunan manastırlar, Semi Pazar yakınlarında bulunan Milesevo Manastırı (12.yy.), Yeni Pazar yakınlarında bulunan Durdevi Stupovi Manastırı (12.yy.) ve Sopocani Manastırı (13.yy.), Priboj yakınlarında bulunan Banja (12.yy) ve Uvac (12.yy.) Manastırları, Nova Varoş'a bağlı Bozetic kasabasında bulunan Davidovica (13. yy) Manastırı, Semi Pazar'a bağlı Brodarevo kasabasında bulunan Kumaniça Manastırı (13. ve 14. yy.), Seniçe'ye bağlı Vrbnica kasabasında bulunan Crna Reka Manastırı (14.yy), Akova yakınlarında bulunan St. John Kilisesi, Berane'de bulunan St. George Manastırı, olarak sıralanabilir. Mileseva Manastırı Kral Vladislav döneminde Semi Pazar yakınlarında bulunan Milesevka Nehri vadisinde inşa ettirilmiştir. Manastır özel bir mimari tasarım ile Bizanslı ve Sırp işçiler tarafından inşa edilmiştir. Manastırda bulunan Beyaz Melek freskusu (Mironosnica na Hristovom Grobu) Sırp Ortaçağ sanatının en önemli eserlerinden birisidir. Yugoslavya yönetimi döneminde fresko ülkenin turizm posterlerinde turistik öğe olarak kullanılmıştır. Mileseva Manastırı Sırp halkı için en önemli spiritüel ve kültür merkezlerinden bir tanesidir. Kültürel, tarihi, sanatsal ve turistik öneminden dolayı manastır, Unesco Dünya Kültürel Miras Listesi'ne aday gösterilmiştir.

Fotoğraf 1: Mileseva Manastırı

Fotoğraf 2: White Angel freskosu

Yeni Pazar yakınlarında bulunan ve Peter kilisesi, eski Ras şehri kalıntıları, Durdevi Stopavi ve Sopocani Manastırları'ndan oluşan bölge anıtsal kompleks olarak turizm değeri sunmaktadır. Bu kompleks 1979 yılında Unesco Dünya Mirasları Listesi'ne bir ortaçağ kompleksi olarak dahil olmuştur (Golic, 2011: 58).

SANCAK BÖLGESİ'NİN BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ'NE AİT SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÖĞELERİ

Osmanlı Devleti'nin Balkanları fethetmesiyle birlikte, Boşnaklar İslamiyet'i kabul etmiş ve Sancak Bölgesi'nde uzun süre Türklerle birlikte yaşamışlardır. Bu sayede bu iki millet kültür alışverişi yoluyla birbirlerinden kültürel unsurlar almışlardır (Özdamar, 2015: 321). Bu unsurlar yiyecek içecek, günlük konuşma dilinde kullanılan bazı kelimeler, kişi isimleri gibi soyut olmayan unsurlar ile birlikte, Sancak Bölgesi'nde bulunan bazı mimari eserler şeklinde sıralanabilir.

Türk Dil Kurumu verilerine göre Sırpça'da 8742 Türkçe kelime bulunduğu iddia edilmektedir. Sırp milliyetçiliği sonucunda Türkçe kelimelerin Sırpça kelimelerin çıkarılmasıyla ilgili çalışma Vuk Stefanovic Karadzic tarafından hazırlanmıştır. 1818 yılında ilk Sırpça sözlüğü yayınlayan Karadzic, bu sözlüğün ikinci baskısında sözlükten binlerce Türkçe kelimeyi atmaya çalışmıştır. Sözlükten Türkçe kelimelerin atılması sonucu Sırpçanın fakirleştiğini fark etmesi üzerine sözlüğe, 1700 adet yeni Türkçe kelime almıştır. Türkçe kelimeleri ve kelime değişimlerini inceleyen "Turcizmi u Srpsko-Hrvatskom Jeziku" adlı çalışma ise Abdullah Skaljac tarafından hazırlanmıştır. Skaljac ise 8742 Türkçe kelime ve 6.878 Türkçe terim tespit ettiğini belirtmiştir (Özdamar, 2015: 324). Ayrıca Boşnaklar tarafından kullanılan Arslan (Arslan), Ayla(Ajla), Yaşar (Jasar), Bayram (Bajram) gibi adlar Türk kültür unsurlarının hala devam ettiğini göstermektedir (Özdamar, 2015: 325).

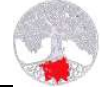
Türkiye'de tüketilen sucuk (sudzuk), börek (burek), pide (pita), kebab (cevap), köfte (cofte - cufte), sarma (sarma), sütlaç (sutlijas), sirke (sirce) gibi yiyecek ürünleri bölgede de tüketilmektedir (Özdamar, 2015: 327-329).

SANCAK BÖLGESİ'NİN BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ'NE AİT SOMUT KÜLTÜREL MİRAS ÖĞELERİ

Yeni Pazar'daki Mimari Eserler

Gazi İsa Bey Medresesi: Evliya Çelebi, 1661 yılında Yeni Pazar'da 5 tane medrese olduğunu belirtmiştir. Gazi İsa Bey Medresesi bunlardan birisi olup, yapımı 15. yy'a dayanmaktadır. Medrese 1946 yılında komünist rejim tarafından kapatılana kadar faal durumda kalmıştır. Medrese 17 Eylül 1990 tarihinde yeniden kullanıma açılmıştır (Becirovic vd. 2016: 526).

Gazi İsa Bey Hamamı: Yeni Pazar'ın merkezinde bulunan hamamı 15.yy'da İsa Bey tarafından inşa ettirilmiştir (Becirovic vd. 2016: 526). İsa Bey Hamamı 1970'lerde restore ettirilmiştir (Aruçi, 2013: 471). Hamam, Sırbistan Kültürel Anıtları Koruma Enstitüsü'nün koruması altındadır (Becirovic vd. 2016: 526).

Yeni Pazar Kaplıcası: Kaplıca Roma Dönemi'nde keşfedilmiş ve bu bölgeye Romalılar tarafından M.S. 2. yy. ve 4. yy. arasında banyo ve havuz inşa ettirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde bu yapılara ek olarak hamam inşa ettirilmiştir. Kaplıca toplamda beş hektarlık bir alanı kapsamaktadır (Becirovic vd. 2016: 527).

Silahdar Ahmet Bey (Leylek) Camisi: Yeni Pazar'ı merkezinde 15. yy. da inşa ettirilmiştir. Yeni Pazar'ın en eski camilerinden bir tanesidir. Cami, diğer camiler gibi zaman içerisinde zarar görmüştür. Caminin onarımı 18. yy. da yapılmıştır (Becirovic vd. 2016: 527).

Altun Âlem Camisi: Caminin 1550 yılından önce yapıldığı bilinmektedir. Cami, Yeni Pazar şehrinin sembolü durumundadır ve şehrin en çok ziyaret edilen camisidir (İbriç, 2004: 124-125). Fatih Sultan Mehmed'in baş müezzini Muslihuddin Efendi şehirde yaşayan çocuklar için bir mektep yapılmasını emretmiştir. Altun Alem Mektebi Yeni Pazar'ın en eski iki mektebinden bir tanesidir (Becirovic vd.2016: 528).

1528 yılında inşa edilen Gazi Sinan Bey, Hayruddin ve Hasan Çelebi, İskender Çelebi camileri ile 1540 yılında inşa edilen Çalap Verdi ve Ferhadiya camileri, Yeni Pazar'da bulunan Osmanlı Dönemi kültürel miras öğelerine birer örnektir.

Yeni Pazar Kalesi: Kalenin varlığından ilk defa 1561 yılında bahsedilir. Kale bölgede büyük önem taşımakta idi. Bosna vilayetinin en önemli savunma yapılarından bir tanesi de bu kaledir. Kale üçgen şeklinde olmakla birlikte 16.000 metrekare büyüklüğündedir. Bugün hala ayakta olan kalenin bir kulesi 15 m. yüksekliğindedir (İbriç, 2004: 131).

Seniçe'deki Mimari Eserler

Valide Sultan Camisi: Camiyi, Abdülhamid II. Han'ın annesi Valide Sultan yaptırmıştır. Bu yüzden cami Valide Sultan Camisi olarak adlandırılmıştır. Caminin inşaatı Hristiyan mimarlar tarafından yapılmıştır. Caminin yapımı 19.yy.'ın başlarına dayanmaktadır.

Duga Poljana Camisi: Yeni Pazar-Seniçe yolu üzerinde bulunan caminin yapıldığı zaman tam olarak bilinmemektedir. 1938 yılında bu cami yıkılıp yerine daha sağlam taştan bir cami yapılmıştır. Cami hala ayakta durmaktadır (İbriç, 2004: 133-134).

Yeni Varoş'taki Mimari Eserler

Yeni Varoş'ta şehir merkezinde 1894 yılında inşa edilmiş bir cami bulunmaktadır (Becirovic vd, 2016: 530).

Akova'daki Mimari Eserler

Fethiye Camisi: 16.yy a kadar Petar Kilisesi olan bu cami Akova'nın merkezindedir. 1912 yılına kadar cami olarak kullanılmıştır ancak 1923 yılında yeniden kiliseye çevrilmiştir.

Gradska (Yusuf) Camisi: Gradska Camisi Şehir Camisi anlamına gelir. 1471 yılında inşa edilen bu cami bugün faal durumdadır.

Akova'ya bağlı Sutivan Köyünde yapımına 1870 yılında başlanan bir cami bulunmaktadır ve hala halkın hizmetindedir. Lozna köyünde 19. yy da yapılan ve bugün faal olan bir cami bulunmaktadır. Gubavçe köyünde, meşhur Sultan Mahmut reformlarına karşı

ayaklanan Hasan Hot tarafından, 1829 yılında bir cami yaptırılmıştır. Caminin minaresi ağaçtan olup hala ayaktadır (İbriç, 2004: 135-136).

Tutin'deki Mimari Eserler

Tutin Merkez Camisi: 1825 yılında Tutin'in merkezinde yaptırılmıştır (Becirovic vd., 2016: 530).

Semi Pazar'daki Mimari Eserler

İbrahim Paşa Camisi: Cami, 1572 yılında Semi Pazar'ın merkezinde yaptırılmıştır (Becirovic vd., 2016: 530).

Fotoğraf 3: Semi Pazar - İbrahim Paşa Camisi

Fotoğraf 4: Yeni Pazar - Altun Alem Camisi

Priboj'daki Mimari Eserler: Priboj'a bağlı Zabrnjica köyünde 1590 yılında inşa edilmiş bir cami bulunmaktadır (Becirovic vd.2016: 530).

Rozaje'deki Mİmari Eserler:

Sultan II. Murat Camisi: Cami, 1450 yılında Sultan II.Murat zamanında yapılmıştır. Caminin yeniden inşası 2008 yılında tamamlanmıştır (Becirovic vd. 2016: 530).

Plav'daki Mimari Eserler:

Sultaniye Camisi: 1909 yılında Sultan II. Abdulhamid'in emriyle yaptırılmıştır. Cami Yugoslav Krallığı'nın baskısıyla 1924 yılından itibaren sırasıyla depo, okul ve polis karakolu

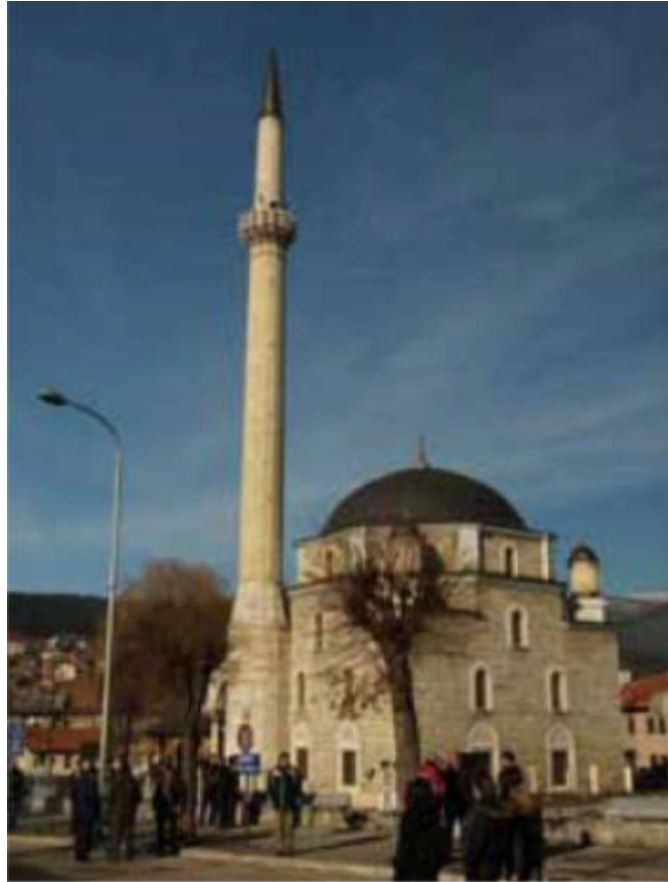
olarak kullanılmıştır. Bu süre içerisinde minare ve kubbesi zarar görmüştür. Komünist rejimin sona ermesiyle tekrar camiye çevrilmiştir (Becirovic vd. 2016: 531).

Taşlıca'daki Mimari Eserler:

Hüseyin Paşa Camisi: 1569 yılında yapımına başlanan cami Taşlıca'nın merkezinde bulunmaktadır. 1818 yılında çıkan yangında tüm çarşıyla birlikte o da zarar görmüştür. 1888 yılında tamir ettirilmiştir. 1911 yılında yıldırım çarpmasıyla yine zarar görmüştür ancak bugün faal durumdadır.

Hacı Rıdvan Çavuş Camisi: Taşlıca'da ayakta kalabilen camilerden birisi olup, Rıdvaniyye Camisi olarak ta bilinmektedir. Cami 1609 yılında yaptırılmıştır. Caminin yanında 1936 yılında türbe bulunmaktaydı ancak türbe tamir edilmeden yıkılmıştır (İbriç, 2004: 145).

Sancak Bölgesi'nde bulunan somut ve soyut kültürel mirasın korunması ve birer turizm ögesi olarak ön plana çıkartılması hem bölge turizm gelirlerine katkı sağlayacak hem de kültürel miras öğelerinin uzun yıllar boyunca korunmasına olanak sağlayacaktır.

Fotoğraf 5: Taşlıca - Hüseyin Paşa Camisi

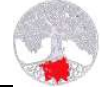

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kültürel kaynaklar ile turizm birbiriyle yakından ilişkilidir. Bir bölgenin kültürel mirasının korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi sürdürülebilir turizmin sağlanması açısından oldukça önemlidir. Diğer taraftan turizm yerel kimliğin ön plana çıkarılmasına yardımcı olmaktadır. Sancak Bölgesi'nde bulunan kültürel mirasın bir kısmı gerek komünist rejim dönemindeki uygulamalar gerekse de ülkedeki bir takım milliyetçilik akımlarından dolayı zaman zaman zarar görmüştür. Diğer taraftan Sancak Bölgesi'nde bir takım sektörler gelişim gösterirken, turizm sektörü, alt yapı sorunları, yetersiz tanıtım, düşük yatırım gibi nedenlerden dolayı yeteri kadar gelişmemiştir. Aynı zamanda bölgede kültür turizminin gelişmesine olanak sağlayacak kültür öğeleri bu amaçla yeterli ölçüde değerlendirilmemiştir. Sancak Bölgesi, birden çok medeniyete ev sahipliği yapmış ve kültürel miras öğeleri bakımından oldukça zengin bir bölge olmakla birlikte Karadağ 2020 Turizm Master Planı ile 2016-2025 Sırbistan Turizm Stratejik Planı'nda kayak turizmi ve kırsal turizm ile ön plana çıkmaktadır. Bölgedeki kültürel miras öğelerinin ön plana çıkarılması bölgenin kültür turizmi destinasyonu olmasına ve ülkemize çeşitli nedenlerle Balkanlar ve Sancak Bölgesi'nden göç eden kişiler için de bölgenin aynı zamanda diaspora turizmi destinasyonu olmasını sağlayacaktır. Ülkemizden bölgeye olan turizm talebinin artması yurtiçinde faaliyet gösteren acentelerin yeni turistik ürün geliştirmelerine neden olacak ve bu durumun ülke turizm gelirlerine katkısı olacaktır. Sancak Bölgesi'nde bulunan kültürel miras öğelerinin turistik ürün olarak algılanması, orada bulunan öğelerin ve özellikle Osmanlı Dönemi'ne ait öğelerin daha uzun süre korunmalarını sağlayacaktır. Dolayısıyla Sırbistan ve Karadağ hükümetlerinin bölgede bulunan kültürel miras öğelerini göz önünde bulundurarak yeni turizm türlerinin bölgede gelişmesine olanak sağlamaları gerekmektedir. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin, ata mirasına ait öğelerin bulunduğu bölgede, kültürel mirasın korunmasına yönelik bir takım girişimlerde bulunması gerekmektedir. Türkiye'de bulunan seyahat acentelerinin bölgeye yönelik turlar düzenlemesi, Türk halkının bölgede bulunan kültürel miras hakkında bilince sahip olmasını sağlayacaktır.

REFERENCE

- Aruçi, M., "Yeni Pazar", TDV İslam Ansiklopedisi, C:43, TDV Yayınları, İstanbul 2013.
- Bećirović, S., Bulić, F. (2016). Confiscation of Property in Sandzak -The Case of Awqaf, Balkanlar'da İslam, Ankara, p. 513-545.
- Ekinci, M. U. (2014). "Sırbistan Siyasetini Anlama Kılavuzu", İstanbul: Seta Vakfı.
- Golic, R. (2011). Tourism Potentials of the Raska Region and Development of Rural Tourism, Belgrade: Journal of the Serbian Geographical Society, (3), p. 39-64.
- İbriç, S. (2004). "XIX. Yüzyılda Yeni Pazar Sancağı", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Morrison, K. (2008). "Political and Religious Conflict in the Sandzak". Conflict Studies Research Centre
- Niksic, N. ve Şentürk, N. (2012): "Sancak Halk Müziğinde Osmanlı Etkisi", 3.Uluslararası Balkanlarda Türk Varlığı Sempozyumu, 10-12 Mayıs 2012, Manisa, p. 194-202.
- Özdamar, F. (2015). Türk Kültürünün Yeni Pazar Boşnak Kültürüne Etkisi: Yiyecek-İçecek Örneği", IV. Uluslararası Balkanlarda Türk Varlığı Sempozyumu Bildirileri, İzmir: Birleşik Matbaa, 2015, s. 321-334.
- Şen, M. (2015). "Sırbistan'ın Ülkedeki Etnik Gruplara Yönelik Politikası: Sancak Bölgesi'ndeki Boşnaklar, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Yarar, A. (2010)." Osmanlı'dan Günümüze Sancak Bölgesi", Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Yenigün, C., "Parcalanmanın Eşiğinde Sancak" (Sanjak in the Threshold of Disintegration), Mostar, 17, July 2006, pp. 24-26.
- https://www.reddit.com/r/europe/comments/646m9f/art_of_europe_white_angel_fresco_serbia/, Erişim Tarihi: 10.05.2019
- https://www.seecorridors.eu/filebank/file_216.pdf, Erişim Tarihi: 10.05.2019